

Hild-emlékermek

A városfejlesztésben is előtérbe kerültek a minőségi követelmények, az emberibb léptékű környezetformálás igényei — hangsúlyozta Szabó János akadémikus, építészeti és városfejlesztési minisztériumi államtitkár, a Magyar Urbanisztikai Társaság elnöke pénteken a társaság vezetőségének ünnepi ülésén. Ezt az utat járják a társaság ideji Hild János-émlékérmmel elismert szakemberek is.

Az ülésen Szabó János átadta az emlékérmeket annak a két építésznek, aki személyes munkájával érdemelte ki ezt az elismer-

ést. Így Brenner János építészmérnöknek és Fazekas Péter Vas megyei főépítésznek.

Az ünnepi ülésen megemlékeztek dr. Herrer Ferenc egyetemi tanárról, az MTA településtudományi bizottságának volt elnökéről a társaság alapító tagjáról, felavatták portréját.

A társaság elnöksége a harmonikus városfejlesztés eredményeinek elismeréséül Hild János-émlékérmet adományozott Kazincbarcának és Sárvárnak. Az érmeiket ünnepi tanácsülésen adják át. (MTI)

Kitüntetés

A Magyar Népköztársaság Einöki Tanácsa három évtizedes, kiemelkedő újságírói munkássága elismeréséül — nyugdíjba vonulása alkalmából — a Munka Érdemrend arany fokozata kitüntetését adományozta Gál Zoltánnak, a Magyar Nemzet olvasószervezőjének.

A kitüntetését pénteken az MSZMP KB székházában Lakatos Ernő, a KB osztályvezetője adta át. Jelen volt Soltesz István, a Magyar Nemzet főszerkesztője és Tóth Gábor, a Magyar Nemzet pártszervezetének titkára.

A háromszor hét tervezői

(Részlet az összefoglaló értékelésből: „Békéscsaba Körző és cukrásza tervpályázata szokailan célt tűzött maga elé. Olyan javaslátokat, ötleteket kívánt beszerezni, amelyek a tér és utcaegyüttes kialakításában és berendezésében résztvevő összes szakmák együttes eredményét tükrözik, kiemelten az építészek, képző- és iparművészek, valamint kertépítészek együttműködését... Külön értéknek ítélte a bíráló bizottság azokat a rész megoldásokat, amelyek — elsősorban kertészeti eszközökkel — egyszerűen nyújtották a pihenőkét, a tér funkciók érdekfelvetését és összekapcsolását, mint a 6-os sorszámú pályamű esetében.”)

Néhány évvel ezelőtt egész team-ek alakultak a lakótelepek emberarcúvá tételére. Színezní kívánták az előregyártott elemeket, pályázatot írtak ki a terek, parkok fakturális és plasztikai díszítéseire, elképzelések születtek ilyen feladatokat szorgalmazó művésztelep létesítésére. S — legálábbis számomra — hatnyolc esztendő alatt kiderült, hogy ezeknek a lakótelepeknek egyetlen dekorációjuk van, szerves, funkcionális és dekoratív díszítójük nem lehet más, mint a jól tervezett növényzet, a pázsittűkör, a cserjék és bokrok, a fák, a parányi ligetek.

Fekete Zoltán, a Csongrád megyei Tanács Tervező Vállalat kert és tájépítési Kertészeti Egyetemen szerzett oklevél után városépítész diplomát is kapott a Műszaki Egyetemen. Olyan fontos munkák társtervezője volt, mint például Békésvárosközpontjának, Csongrád, Szentes és Váshely belvárosának rekonstrukciójára készíttette az Országos Nemzeti Történelmi Emlékpark kertépítési tervét. Beszélgetésünk elején angliai tanulmányújának tapasztalatait idézi.

Az első panelvázások Angliában, London külvárosában születtek. Egy-két évtized alatt bebizonyosodott, hogy ott ennek az építési módnak nem sok jövője van. Az utóbbi időben visszatértek a hagyományos megoldásokhoz, melynek lényege, hogy följuttatták a régi angol építészet formakincsét, a téglahomlokzatot, a sajátos rendszerű térstruktúrát és jelentős figyelmet szenteltek a lakásokhoz tartozó kertek és a lakókörzeti parkok mesteremtésére. Úgy érzem, ezeknek tanulságait mi is fölhasználhatnánk. Különösen azért figyelemre méltó ez a mi számunkra, mert Magyarországon is rendelkezésre állnak az előírtak, meg kell érteni, hogy az előírásoknak meg kell lenni a pécsi példát (honnan tudhatnánk, hogy valóban példásan működik a Baranya megyei klub?). De az alapötlet nem látszik rossz-

nak, hiszen a jelenleg meglevő egyetlen újszegedi liget a város lakosságának csak kis részét látja el. A közeljövőben talán majd a Felsőváros-Rókus körzetében megvalósuló Felszabadulási liget strandjai, sportpályái, szabadtéri kulturális objektumai, ligetei segítenek a gondokon.

(Sorok a 6-os számú pályamű műszaki leírásából: „A tervezés eszköz — kertészeti, építészeti, képző- és iparművészeti megoldásokkal — igyekszik a Belvárosban valószínű fórumot létrehozni, amely pihenés, séták és találkozás színterévé válik... Alapvető kompozíciós elemek: — a promenád két végpontját jelölő, baldahonokkal fedett szobrok, amelyek kifejezik a Tanácsköztársaság útja e szakaszának új funkcióját és kijelölik a tér határait; a tér fókuszpontját képező vízmedence szökőkút, amely körül pihenésre és szemlélődésre nyílik lehetőség; a 28 lakásos épülethez és a cukrászda épületéhez csatlakozó tető, pergolarendszer, amely harmonikus átmenetet biztosít a park és az épületek között, helyet teremt pavilonoknak és megoldja a cukrászda terep nyári lefedését; a tér funkcionális egységét határoló fasorok és növényágak.”)

Kertet tervezni. Táha egyazon az épületeket megma sem kellően ismert szakma. Pedig az emberek mind jobban igénylik a mindinkább elidegenedő természet legalább jelzesszerű jelenlétét közvetlen környezetünkben is. Az építészet egyre inkább csoportmunka, ebben a közösségekben mindinkább megbecsült helye van a növényzet kialakítására megtervezett kertépítészeknek is. A kerttervezési feladat egyszerűsége, hiszen egyrészt a meglevő természeti adottságokhoz kell kapcsolódnia, figyelembe véve az építészeti környezetet, a beépítettség fokát, a szabad felületek mennyiségét, a környezet stílusát és így tovább. Ahogy az építészek egy városrekonstrukciónál úgy kell kapcsolódnia, a hagyományokhoz, hogy azt gazdagítva megőrizi és továbbfejleszti, hasonló a feladata a növényzet megálmodójának is. S ha az építés e munkájában modernebb eszközöket, időállóbb, praktikusabb és célrátörőbb anyagokat és módszereket használ, ehhez alkalmazkodni kell nekünk is. Feladatunk különleges vonása, hogy élő anyaggal dolgozunk. Előre kell látni a növények időbeli formálódását, úgy kell alakítanunk, hogy azok a fejlődés minden stádiumában harmonikus együttest alkossanak egymással is, az épített környezettel is. A mi elképzelé-

seink csak a telepítést követő évek során teljesednek ki.

(A zsüri részletes bírálatának megállapításából: „A tér befogadóképessége a burkolt és zöld felületek aránya a léptékekkel összhangban van. A pályázó törekszik a zöldfelületi rendszer kialakítására... A gyalogos forgalom jól szervezett... A tér könnyed, áttekinthető, levegős, üde. Alaprajzi kialakítása, képi megjelenése a századforduló dísztereinek, sétaterének tudatos felidézése és újraforgalmazása... A térképzésnél a növényzet jól használja fel. Növényi kiültetési javaslatok értékesek, változatos, karakteres képet nyújtanak. A cserjék, évelők, talajtakaró együttes alkalmazása formás szingazdag.”)

Amikor kerttervezünk, a sok szempont közül mindenekelőtt figyelembe kell vennünk azokat az anyagokat, amelyekkel a növények találkozhatnak. A Békéscsabai pályázatban úgy gondolkodtunk, hogy a gyalogos terek burkolására kavicsbeton járdalapokat alkalmazunk, melyeknek jó néhány előnye mellett az is tulajdonsága, hogy kellemesen simul a környező növényekhez. A növényfajok megválasztásánál alapvető szempontunk volt, hogy a gyeptől a virágokon, takarócserjéken, bokrokon a fákig haladva változatos formákat, színeket alkalmazzunk. Minden évszakban díszítő és városstűrő növények kerüljenek egymás mellé. A növények minden épített környezetben a változó motívumot jelentik.

(A Békéscsabai városi tanács döntéséből: „A bíráló bizottság a pályázati tanulságos és sikeres kísérletnek értékelte. A pályaművek általában team-munkát tükröznek, és jól példázják a környezetformálásban résztvevő szakemberek együttműködésének eredményességét. Első díjat nyert a 6. sorszámú pályamunka; Fekete Zoltán kertépítész, a CSOMITERV munkatársa és csoportja, Novák István építésztervező, Tóth Valéria szobrászművész és Klígl Sándor szobrászművész. Megosztott második díjat kapott a CSOMITERV 'párosa', Somosközi Sándor építésztervező és Fritz Mihály szobrászművész, valamint a CSOMITERV Szemei Márta építésztervező vezető kollektívája, melynek tagjai: Martóty György építész konzulens, Kiss Lajos építész, Lantos Györgyi és Múthé István szobrászművészek, Szóráth Katalin és Iványi Lászlóné munkatársak.”)

T. L.

„Szervezett nyilvánosság”

- avagy: klub nélkül nem megy?

„Nagy a nyüzsgés, nemde?” A fiatal ember, dr. Orbán György elégedetlen hordozza körül tekintetét, a jelek szerint szereti ezt a rumlit. Az egyik sarokban hosszú hajú lány molyog magában, memorizál. A tükörbe néz egy teljesen kopasz férfi, megigazitja nyakán a hófehér sálát. Gondterhelten mászkál egy vékony dongájú srác: „Elosztó kéne, meg másik mikrofon.” Keresik az énekesnőt. Fölzaladt a szem a harmonizán, ő meg ki a városba, újat venni.

az a célja és funkciója hogy együttes bemutatkozási alkalmakat teremtsen a művészeknek, hivatásosoknak és amatőröknek egyaránt.

— Sokan lehetnek. Mi a feltétele a klubtagságnak?

— A művek. A munka minősége a mérce. Így aztán, szerintem legalább, nem vagyunk túl sokan.

— Tapasztalataim szerint a valódi műalkotások előbb-utóbb fórumot, nyilvánosságot kapnak, vagy ha úgy tetszik, kiverekszik ezt maguknak — klub nélkül is. Még akkor is, ha az alkotó fiatalok. Mi indokolja a fórumjellegen kívül a klub létét?

— Irigylem a tapasztalatait. Az enyéimék szerint roppant nehéz a fiatal művészeknek pódiumra, kiállításra, képernyőre, könyvbe kerülni, igazán komoly és anyagi hasznót is hozó feladatokhoz jutni. Nemcsak a mindenkori új fogadtatásának természet-szerű akadályai miatt, hanem azért is, mert a fiatalok ügyetlenek, sem igényeiket, szükségleteiket nem tudják megfelelően artikulálni, sem lehetőségeiket reálisan mérni. Ez a mi fórumunk, azon kívül, hogy szervezett nyilvánosságot igyekszik teremteni nekik, egzisztenciális segítséget is szeretne adni. Egyszerűen szólva: a klub munkát, feladatokat szerez, megbízásokat, lehetőleg pénzeseket. Ezzel alkotásra inspirál, szellemi és anyagi javakhoz juttat, az értelmiségi lét álmának megvalósításában segít. A szervezett nyilvánosság — az együttes, vagy a műfajonként változó formájú bemutatkozásként — nem egyszerűen a fogvasztókat, a művészetkedvelőket, a mecénásokat tájékoztatják. A megelőző felkészülési időben a „belső” információ-áramlás is megvalósul. Megismerik egymás műfajait és produktumait, nem kénytelenek atomizáltan, egymás értékeinek, gondolatainak

ismerete nélkül dolgozni. Realitások lesznek értékítéleteik, hisz a munkák folyton megmérnek, összeméretnek.

— Milyen megbízásokat kaptak eddig?

— A megyei KISZ pályázatot hirdetőt ajándéktárgyak, díjak, oklevelek tervezésére.

A MÁV pécsi igazgatóságával kötött megállapodás alapján 400 darab képalkotó feladatot kaptunk, ezeket a Mecsek Expresszben látják majd az utazók. A klub megbízást kapott — a városi tanács építési osztályának pályázata alapján — a Lenin tér rendezési tervének elkészítésére. Az iparművészek a Nevelési Központban elhelyezendő munkákra kaptak megbízást a művelődésügyi osztálytól. Ez volt már néhány közös tematikus kiállításunk, most Szegeden forgószínpadszerű bemutatkozást, műsoros estét tartunk, és kiállítást rendezünk.

— Mi kell ahhoz, hogy egy ilyen laza szervezet életképes legyen, hasznosan működjön?

— Nehogy szerénytelenség tartson, de biztos, hogy jó szervező nélkül nem megy a dolog. Kell valaki, aki meg tudja fogalmazni a pályakezdeményeket, ki tudja verekedni ezek érvényesítéséért.

Munkás dolog lehet. A pécsiiek szobrait, festményeit, fotóit nézegettem a kiállításon. Egyre az járt és az eszemben: Szegeden is dolgoznak fiatal művészek, születnek művek, nem rosszabbak, mint Pécsen. Ha igaza van dr. Orbán Györgynek organizátor-megklubgyben, ha nincs, az itteni, a szegedi fiatalokat és a munkáikat is jó lenne egyszer együtt látni. Nem biztos, hogy le kellene másolni a pécsi példát (honnan tudhatnánk, hogy valóban példásan működik a Baranya megyei klub?). De az alapötlet nem látszik rossz-

S. E.

A Volántourist tájékoztatója

A Volántourist jövő évi terveiről tájékoztatták pénteken az újságírókat a vállalat vezetői.

Elmondták, hogy csaknem 30 országba 200-féle úti programot szerveznek 1983-ban. Felhívták a figyelmet arra, hogy jelentősen bővülnek a téli és az előszezon üdülőprogramok főleg Bulgáriában, a Szovjetunióban és Jugoszláviában. Szélesedik jövőre a téli síprogramok ajánlata is, a többi között Csehszlovákiába, Lengyelországba szerveznek síturákat, szakképzett oktatók vezetésével. A nyári tengerparti üdülések közül választékát tekintve kiemelkedik a bulgáriai kínálat, 1983 májusa és októ-

bere között naponta ezen pihenhetnek a Volántourist segítségével a bolgár tengerparton. Külföldi társkeresők túrákat is szerveznek egyedülálló részére.

Elmondták hogy a magántaxi megjelenése nem okozott különösebb gondot a Volántaxi számára, sőt emelkedtek a gépkocsivezetők teljesítményei. A vállalat megállapodott a KIOSZ-szal, hogy a diszpécserközpontba beérkező, de kocsifenyében nem teljesíthető fuvarokat átadják a magánfuvarozóknak. A kapcsolatot tovább javítása érdekében különböző módon segítik a magántaxisokat, így például CB-rádiót szereznek be kocsijukba, s

vállalják a különböző műszaki hibák kijavítását. A vállalat „rent a car”, vagyis az XX-es kocsiszolgáltatást továbbra is alkalmazzák a jól bevált hétvégi díjazást melynek lényege, hogy a bíráló a megtett kilométertől függetlenül fix összeget fizet a bérletért. Jövőre bővül a lakókörzeten kívüli lehetőség, s új szolnoki társaságnak már nyílik utántöltési kölcsönzésére is. A műszaki szolgálat egyik új kezdeményezése: vállalja a gépkocsik időszerű műszaki vizsgára történő felkészítését és vizsgáztatását. Az URH-szervezeten élvezik a CB-rádiók beszerelését, és segítik a gépkocsivezetőket autójuk téli felkészítésében.

ben és dokumentumokban — melyet a nagy szerzőző és zenepedagógus idei centenáriuma harmadik, bővített kiadásban jelentetett meg a Zeneműkiadó. Disztes, reprezentatív formában. Az életút dokumentációs fonálát inkább a képekre bízta Eösz László — okán s a bevezető kistanulmány a művek születésének körül-ményeire utalva amelyen rövid elemzéseket ad. Kitér Kodály zenéjének korabeli fogadtatására, a viszályak ellenmondásaira, a főmunkáinak értékelésére, a nyolcvan éveléskor az oros stravinsky — meg Bartók Béla és Kodály Zoltán. A történelem választotta ki tehát ezt a nemzedéket, melynek legfiatalabbja Kodály.

Ezzel a hangütéssel vezeti be könyvét Eösz László: Kodály Zoltán élete képek-

Kodály élete

N. I.